

บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตในการทำวิทยานิพนธ์

นางลักษณ์ ไม่น่ายกิก *

โดยทั่วไปการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามักกำหนดให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาใน หลักสูตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษามีความสามารถในการทำการวิจัยได้ด้วยตนเองอย่างมีอิสระ และเป็นระบบ ตามระเบียบของวิธีการวิจัย เสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ เสริมสร้างความสามารถในการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และสร้างสรรค์ผลงานวิชาการที่แสดงความคิดริเริ่ม

การทำวิทยานิพนธ์เป็นกิจกรรมที่ทำโดยนิสิตและมีความสัมพันธ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ นิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาต้องทำงานร่วมกันเป็นระยะเวลาอันพอสมควร อย่างน้อยที่สุดก็หนึ่งปี ตั้งแต่เริ่มเขียนโครงร่าง วิทยานิพนธ์ จนถึงสอบป้องกันวิทยานิพนธ์หรือสอบปากเปล่า บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ แนะนำอย่างคร่าว ๆ ถึงขั้นตอน ในการทำวิทยานิพนธ์ บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา หน้าที่ความรับผิดชอบของนิสิต ปัจจัยของความ สำเร็จและความล้มเหลวในการทำวิทยานิพนธ์ รายละเอียดจะอ่านเพิ่มเติมได้จากบรรณานุกรมท้ายบทความนี้

ในการทำวิทยานิพนธ์มีประเด็นหรือขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติซึ่งนิสิตควรที่จะกำหนดเวลาที่ใช้ และตารางวันที่สำหรับ แต่ละขั้นตอนไว้ล่วงหน้า ตัวอย่างเช่น

ขั้นตอน	ประเด็นที่ต้องปฏิบัติ	ประมาณเวลาที่ใช้	วันที่ เดือน ปี
๑	เลือกอาจารย์ที่ปรึกษา		
๒	เสนอหัวข้อ (ที่จะทำ) ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา		
๓	อนุมัติหัวข้ออย่างไม่เป็นทางการจากอาจารย์ที่ปรึกษา		
๔	เสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์ต่อภาควิชา		
๕	ภาควิชาอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ และกรรมการวิทยานิพนธ์		
๖	เขียนโครงร่างวิทยานิพนธ์ส่งอาจารย์ที่ปรึกษา		
๗	โครงร่างวิทยานิพนธ์ได้รับการยอมรับจากอาจารย์ที่ปรึกษา		
๘	เสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ให้กรรมการวิทยานิพนธ์อ่าน		
๙	ประชุมพิจารณาโครงร่างวิทยานิพนธ์		
๑๐	แก้ไขโครงร่างวิทยานิพนธ์ตามข้อเสนอแนะของกรรมการ และทำโครงร่างวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์		
๑๑	อนุมัติโครงร่างวิทยานิพนธ์		

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอน	ประเด็นที่ต้องปฏิบัติ	ประมาณเวลาที่ใช้	วันที่ เดือน ปี
๑๒	เริ่มทำวิทยานิพนธ์ (ศึกษาวรรณกรรมเพิ่มเติม สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ทดสอบเครื่องมือ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล) รายงานความก้าวหน้าของวิทยานิพนธ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เป็นระยะ ๆ		
๑๓	เขียนรายงานการวิจัย		
๑๔	ส่งรายงานการวิจัยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้		
๑๕	ส่งวิทยานิพนธ์ฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ		
๑๖	แก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับร่าง		
๑๗	ส่งวิทยานิพนธ์ฉบับร่างให้กรรมการอ่าน (ถ้าเป็นไปได้)		
๑๘	ปรับปรุงแก้ไขและส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้		
๑๙	อาจารย์ที่ปรึกษาอนุมัติวิทยานิพนธ์		
๒๐	เตรียมวิทยานิพนธ์ฉบับเสนอสอบ		
๒๑	นัดสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ (สอบปากเปล่า)		
๒๒	แก้ไขวิทยานิพนธ์		
๒๓	ส่งวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์		

บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาท ๒ ประการคือ ในฐานะครูผู้ให้ความรู้และคำปรึกษา (Mentor/tutor) และในฐานะเป็นต้นแบบ (Model)

บทบาทในฐานะครูผู้ให้ความรู้และคำปรึกษา ในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์อาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตจะเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มักเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าอาจารย์ที่ปรึกษามีอำนาจ (มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ อาจารย์ที่ปรึกษามักทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการวิทยานิพนธ์) ในการเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาควรดูผู้ที่มีคุณภาพ รู้ลึกให้ ความมั่นใจเพียงพอดำเนินลิตจะป้องกันตนเองในการสอบปากเปล่า

บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาในฐานะต้นแบบ ที่นิสิตสามารถนำไปปฏิบัติเป็นตัวอย่างได้ เป็นผู้มี ความรับผิดชอบที่จะให้นิสิตมีพฤติกรรมดี มีมาตรฐานการศึกษาสูงในทุกขั้นตอนของการให้คำปรึกษาเป็นความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน เป็นที่คาดหวังว่าอาจารย์ต้องฉลาดในการให้คำปรึกษาและแนะแนวทาง และมีเวลาให้นิสิตเข้าพบเพื่อปรึกษา ควรเป็น ผู้ที่ยืดหยุ่นและมีความคิดเชิงวิพากษ์ มีความเต็มใจ และมีความปรารถนาดีที่จะช่วยให้นิสิตทำวิจัยได้ดีขึ้น

ขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษามีหน้าที่ความรับผิดชอบ ๕ ประการ คือ

- ๑) ความรับผิดชอบต่อนิสิตในการเลือกหัวข้อ
- ๒) ความรับผิดชอบต่อความไม่ก้าวหน้าของนิสิต
- ๓) ความรับผิดชอบเชิงจริยธรรม
- ๔) ความรับผิดชอบต่อมาตรฐานทางวิชาการ
- ๕) ความรับผิดชอบต่อกรรมการวิทยานิพนธ์ (ประสานงาน รายงานความก้าวหน้าของนิสิตในที่ปรึกษาต่อกรรมการ หรืออาจขอคำแนะนำโดยใช้ประโยชน์จากความเป็นผู้เชี่ยวชาญของกรรมการ)

การเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีข้อควรพิจารณาดังนี้

๑. รายชื่ออาจารย์และความเชี่ยวชาญ
๒. นิสิตคนอื่น ๆ ที่เคยทำงานกับอาจารย์ที่ปรึกษาท่านนี้มีปฏิกิริยาอะไรบ้าง
๓. อาจารย์มีการผลิตผลงานในทางทฤษฎีและการวิจัยในด้านที่เป็นที่สนใจของนิสิตหรือไม่
๔. นิสิตที่ทำงานกับอาจารย์ที่ปรึกษาท่านนี้มีความก้าวหน้าในการทำวิทยานิพนธ์หรือไม่
๕. อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นที่ยอมรับทางวิชาการของผู้ร่วมงาน หรือคนอื่น ๆ ในอาชีพหรือไม่
๖. นิสิต ๔-๕ คนหลัง (ล่าสุด) ที่ทำงานภายใต้อาจารย์ที่ปรึกษาท่านนี้เป็นอย่างไรบ้าง
๗. อาจารย์ที่ปรึกษาท่านนี้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือของนิสิตคนอื่น ๆ หรือไม่
๘. อาจารย์ที่ปรึกษาท่านนี้ได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับคณะกรรมการวิทยานิพนธ์หรือไม่
๙. อาจารย์ที่ปรึกษาคุ่นเคยกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในงานวิจัยและการผลิตผลงานทางวิชาการหรือไม่

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ในแง่ของอาจารย์ที่ปรึกษา

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จต่อวิทยานิพนธ์ของนิสิต มีดังนี้

๑. มีเนื้อหาความรู้
๒. มีทักษะการวิจัย
๓. มีทักษะการจัดการวิทยานิพนธ์ และการจัดการเวลา
๔. มีความรู้ด้านทรัพยากรและวิธีปฏิบัติ
๕. มีทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคลที่จำเป็นต่อการปรึกษาควบคุมดูแล
๖. มีความเชี่ยวชาญเชิงวิชาการ
๗. มีความรู้ในมาตรฐานที่เหมาะสม
๘. มีบรรยากาศและโครงสร้างพื้นฐานของสถาบันที่เอื้อต่อการวิจัย

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ในแง่ของนิสิต

ปัจจัยที่จำเป็นของนิสิตต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ มีดังนี้

๑. มีการเรียนรู้เชิงวิชาการจากรายวิชาต่าง ๆ มีประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาอบรม
๒. มีความอดทน อุตสาหะและพยายาม
๓. มีคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ดี สื่อสารกันได้ดี
๔. มีอาจารย์ที่ปรึกษาที่เอาใจใส่ สนับสนุนให้กำลังใจ
๕. มีหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่น่าสนใจ
๖. มีความสนับสนุนที่ดีจากครอบครัว

หน้าที่ความรับผิดชอบของนิสิต

นิสิตควรมีความรับผิดชอบดังนี้

๑. แสดงความสามารถในการทำงานได้อย่างอิสระในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
๒. กำหนดตารางการทำงานเป็นขั้นตอน ระบุวันที่เริ่มต้น-สิ้นสุด แล้วปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด
๓. มีความรอบรู้ในสิ่งที่กระทำโดยศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้ง/ จริยธรรม
การค้นวรรณกรรม แหล่งข้อมูล
การสร้างเครื่องมือ การเก็บข้อมูล
สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล
การเขียนรายงานการวิจัย
๔. การนัดหมายอาจารย์ที่ปรึกษา
นัดล่วงหน้า ตรงต่อเวลา นึกถึงอกเขาอกเรา

อุปสรรคต่อความสำเร็จ

๑. สัมพันธภาพกับอาจารย์ที่ปรึกษา
๒. ขาดทักษะในการใช้ห้องสมุด และการค้นคว้าหาข้อมูล
๓. ขาดทักษะในการเขียนเชิงวิเคราะห์ และเป็นตรรกะ
๔. ปัญหาการเงิน
๕. เหตุผลส่วนตัว

สรุป

วิทยานิพนธ์เป็นเครื่องมือฝึกปฏิบัติในด้านกลวิธีของการทำวิจัยเชิงวิชาการ การเขียนรายงาน ข้อค้นพบ และการเผยแพร่ความรู้เฉพาะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การทำวิทยานิพนธ์เป็นกระบวนการทางวิชาการที่ต้องใช้เวลาค่อนข้างนาน ผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องมีความรู้ในเรื่องที่ทำ มีความสามารถในการอ่าน การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การเขียนอย่างมีตรรกะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถทำงานด้วยตนเองได้อย่างอิสระ ตลอดจนมีความสม่ำเสมอ มีความสามารถในการจัดการเวลา อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นเพียงผู้แนะนำแนวทาง สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษา

วิทยานิพนธ์กับนิสิตอาจเปรียบเทียบได้ว่า เมื่อเริ่มทำวิทยานิพนธ์อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นเสมือนครู และนิสิตที่ทำวิทยานิพนธ์เป็นเสมือนนักเรียน ขณะที่การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปจนกระทั่งเสร็จสิ้นสมบูรณ์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและครูก็อาจก้าวไปสู่ความเป็นผู้ร่วมงานรุ่นเยาว์ที่ทำงานร่วมกับผู้อาวุโส ซึ่งกรณีเช่นนี้ก็เกิดขึ้นได้เสมอ

บรรณานุกรม

Brause, Rita S. *Writing your doctoral dissertation: invisible rules for success*. London: Falmer Press, 2000. (808.02B825W)

Mauch, James E., and Birch, Jack W. *Guide to the successful thesis and dissertation*. 3rd ed. New York: Marcel Dekker, 1993. (808.02M447G)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย